

Norsk okkupasjonshistorie og studier av folkemord

Overordnet kontaktperson: Direktør og professor Guri Hjeltnes, HL-senteret.

E-post: guri.hjeltnes@hlsenteret.no

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) er et forsknings-, dokumentasjons- og formidlingscenter med fokus på Holocaust og andre folkemord, og på minoriteters vilkår i moderne samfunn. HL-senteret holder til i Villa Grande på Bygdøy, og har en egen forskerstab i tillegg til mastergradsstudenter og doktorgradsstipendiater tilknyttet forskjellige prosjekter. Forskingen omfatter blant annet antisemittisme; nazisme, norsk okkupasjonshistorie; minoritetsforskning og sammenlignende studier av folkemord. Forskingen utvikles både gjennom akademiske studier og publikasjoner, konferanser og seminarer, utstillinger, lærerkurs og pedagogisk materiale. HL-senterets bibliotek er et ressurscenter for litteratur og dokumentasjon innen forsknings- og formidlingsvirksomheten ved senteret. Samlingen omfatter bøker, tidsskrifter, film –lyd og musikkopptak, databaser samt mindre privatarkiver. Biblioteket er åpent for alle. HL-senteret har fra 2013 hatt avtale om og tilbudt undervisning på Institutt for arkeologi, konservering og historie. Kursene er knyttet til norsk okkupasjonshistorie, til nazismen og 2. verdenskrig, herunder forfølgelse av minoriteter og folkemordet på jødene. HL-senteret vil bidra med å legge til rette kilder, og gi adgang til vårt forskningsbibliotek. Senteret kan også i perioder tilby arbeidsplass på leserom for studenter.

Studenter som allment er interessert i de felt HL-senteret arbeider med, kan kontakte direktør Guri Hjeltnes.

Holocaust i Norge

Høsten 1942 og vinteren 1943 ble 773 jøder arrestert og deportert fra Norge til Auschwitz. 35 av dem kom hjem, 250 familier ble utslettet. HL-senteret inviterer til masteroppgaver som går nærmere inn i omstendighetene rundt deportasjonene.

Forslag til masteroppgaver:

- Casestudier av Holocaust på lokalplan. Her kan man ta utgangspunkt i et konkret sted eller noen konkrete familier og undersøke hvordan de ble berørt av Holocaust, og hvilken rolle folk i lokalsamfunnet spilte.

- Omtalen av jøder og jødeforfølgelser i den norske eksilregjeringens avis «Norsk Tidend» sammenlignet med omtalen av andre grupper og hendelser.
- Hirdens aksjoner mot jøder. Medlemmer av NS' paramilitære avdeling, *Hirden*, viste tidlig antisemittisk virkestrang. Hva slags aksjoner gjennomførte de mot jøder, og hvordan ble disse oppfattet av de nazistiske makthaverne?
- Kvinnelige hjelpere av jøder: Hvem var de, og hvordan ble de involvert i hjelpearbeid for jøder?
- Hva forteller debattene rundt Marte Michelets bok «Hva visste hjemmefronten» i 2018 og 2020 om oppfatninger om Holocaust i norsk offentlighet?
- Kontakt:
  - Direktør og professor Guri Hjeltnes, e-post: guri.hjeltnes@hlsenteret.no
  - Rådgiver og historiker Øystein Hetland, e-post: oystein.hetland@hlsenteret.no

Norsk okkupasjonshistorie

HL-senteret tilbyr også veiledning for prosjekter knyttet til andre aspekter ved den norske okkupasjonshistorien og ettertidens bearbeidelse av denne. Vi er åpne for mange ulike oppgaver med denne tematikken. Nedenfor er noen mulige forslag.

Forslag til masteroppgaver:

- Debattklimaet etter 1945 om okkupasjonen. Særlig i de første 15–20 årene etter krigen. For eksempel gjennom den såkalte Hewins-saken. Hewins var en Hitler-biograf som ble kraftig kritisert av motstandsmannen Sverre Løberg. Løberg ble så saksøkt av Hans S. Jacobsen, tidligere fylkesmann for NS. Saken var sterkt diskutert i mediene.
- Det er flere mulige oppgaver med utgangspunkt i den samlingen av tyske Sicherheitsdiensts «Meldungen aus Norwegen». Her vurderte tysk etterretning mange aspekter ved det norske samfunnet og den norske befolkningen, til dels tilsynelatende svært oppriktig. Forutsetter tyskkunnskaper.
- Ragnarok og NS Månedshefte – to tidsskrift i konkurranse? Ragnarok og NS Månedshefte var begge nasjonalsosialistiske tidsskrift under okkupasjonen, hvor

nazistiske skribenter diskuterte hva nasjonalsosialisme var og hvordan man skulle forholde seg til tidsaktuelle spørsmål. Hva skilte disse to? Hvilke forskjeller var det i deres oppfatninger om hva «ekte» nasjonalsosialisme var?

- Kontakt:
  - Direktør og professor Guri Hjeltnes, e-post: guri.hjeltnes@hlsenteret.no
  - Seniorforsker Terje Emberland, e-post: terje.emberland@hlsenteret.no
  - Rådgiver og historiker Øystein Hetland, e-post: oystein.hetland@hlsenteret.no

«Den indre fiende». Konspirasjonsteorier og fiendebilde-konstruksjoner fra første verdenskrig til i dag

Seniorforsker Terje Emberland, e-post: terje.emberland@hlsenteret.no

Subversjonsmyter og konspirasjonsteorier har motivert og legitimert diskriminering, eksklusjon og destruksjon av ulike grupper gjennom Europas historie. Fra kjetterforfølgelsene i middelalderen, via hekseforfølgelsene i tidlig moderne tid til Holocaust, har myter som stempler ulike grupper som representanter for en demonisk indre fiende vist seg som et sterkt og vedvarende kulturelt fenomen, ofte med fryktelige konsekvenser for demoniserte grupper.

Forslag til masteroppgaver:

- «Jødebolsjeviken». Konspirasjonsteorier om arbeiderbevegelsen i mellomkrigstiden.
- «Kulturbolsjevisme». Konspirasjonsteorienenes betydning i NS under mellomkrigstiden og okkupasjonen.
- Gatekamp eller valgkamp? Strategier innen norsk antifascisme i mellomkrigstiden.
- «Nordisk broderånd?» Norske nazistister og høyre-radikales nettverksbygging i Norden i mellomkrigstiden.
- Kontakt:
  - Direktør og professor Guri Hjeltnes, e-post: guri.hjeltnes@hlsenteret.no
  - Seniorforsker Terje Emberland, e-post: terje.emberland@hlsenteret.no

Folkemord

Seniorforsker Anton Weiss-Wendt, e-post: anton.weiss-wendt@hlsenteret.no

Sammenlignende studier av folkemord er et tverrfaglig forskningsfelt som er blitt utviklet i løpet av de siste tjue år, og er et viktig forskningsområde ved HL-senteret. Forskere som arbeider innenfor dette feltet undersøker mønstre innen kollektiv vold. Denne kunnskapen kan bidra til bedre å forstå årsakene bak menneskelig destruktivitet. Forskningen som utføres ved HL-senteret fokuserer primært på bakenforliggende årsaker og implementering av folkemord, blant annet Holocaust. Gjennom et historisk perspektiv på folkemord utforskes det komplekse samspillet mellom kollektiv aggresjon, storpolitikk og folkerett.

Forslag til masteroppgaver:

- Den internasjonale rombevegelsen og kampen for å anerkjenne nazistiske massedrap på rom som folkemord..
- Aktivisme og akademisk fagvurdering i undersøkelse av nazistiske forbrytelser mot sinti og roma. Tidlig forskning om det nazistiske folkemord mot sinti og roma ble delvis preget av aktivisme, dvs. forsøk på å nå andre mål enn rent akademiske. Tema til denne oppgaven gir også mulighet til å diskutere forhold mellom objektive og subjektive holdninger i studier av historie generelt.
- Små menn i Den store terroren: Gjerningsmenn i stalinistisk terror. Litteraturen om Den store terroren i Sovjetunionen i 1936-38 viser hvordan voldelig politikk ble skapt på toppen. Det er fortsatt uavklart er hvordan denne politikken ble kanalisert til og omfattet av gjerningsmenn på lavere nivå (tvangsarbeidsleir-mannskaper, de som sto for ødeleggelser, osv.)
- Kontakt:
  - Seniorforsker Anton Weiss-Wendt, e-post: anton.weiss-wendt@hlsenteret.no